

Vanhan pappilan vaiheita

Oulun kirkkoherran pappila tuhoutui täysin kaupungin palossa vuonna 1822. Oulun kirkkoherrana toimi tuohon aikaan Henrik Wegelius 1809-1839.

Oululainen rakennusmestari Henrik Matlin hahmotteli uuden pappilan luonnoksen, jonka pohjalta arkkitehti Carl Ludvig Engel laati uuden empire-tyylisen pappilan virallisen piirustukset.

Joulukuussa 1825 pidettiin urakkahuutokauppa, jossa haminalainen kauppias Ivan Avramoff sai pappilan päärakennuksen urakan 7.550 pankkiruplalla. Puolet urakkasummasta maksettiin etukäteen.

Kesken rakentamisen Avramoff ilmoitti tehneensä konkurssiin ja jättävänsä urakan sikseen. Seurakunta teetti pikaisesti vesikaton omilla varoillaan, ja joutui huolehtimaan itse lopuista rakennustöistä. Viivytyksistä huolimatta pappilan päärakennus saatiin 33 työmiehen voimin valmiiksi lokakuuhun 1827 mennessä.

Vuonna 1827 valmistuneet asuinrakennukset muodostavat nykyisin osan Oulun vanhasta pappilasta. Alun perin Ison-Uudenkadun (nykyisen Isokadun) varressa oli päärakennus, jossa oli sali, viisi kamaria ja eteinen. Sen jatkona oli erillinen keittiörakennus. Kaupunkiseurakunnan oli ylläpidettävä myös aittoja, navettaa, tallia ja käymälää.

Maaseurakunnan asuinrakennus, jossa oli sali, kaksi kamaria ja kaksi palvelijahuonetta, sijaitsi Ojakadun (nykyisen Asemakadun) varressa. Lisäksi maaseurakunnalle kuului leivintupa, lato, lampola, sauna ja varasto.

Pappilaa ryhdyttiin remontoimaan ja laajentamaan 1840- ja 1850- lukujen vaihteessa. Samalla päärakennus vuorattiin laudoilla ja maalattiin öljymaalilla, kun aiemmin vain nurkat olivat vuoratut. Vuonna 1851 maaseurakunnan rakennus sai lautavuorauksen, uudet ikkunat ja uudet maalit. Molemmat rakennukset maalattiin punaisiksi, paitsi ovet ja ikkunanpielet vihreiksi. Vuonna 1869 pappilan rakennukset todettiin hyväkuntoisiksi (Palola s. 176).

1870-luvulta on peräisin kirkontornista kuvattuna valokuva pappilasta, jossa molemmat päärakennukset ovat vielä erillään toisistaan, mutta jo väritykseltään vaaleita. Valokuva on esillä vanhan pappilan eteisessä.

Vanhan pappilan lähimenneisyys

1800-luvulla pappilarakennusta on muutettu ja korjattu useita kertoja. Vuonna 1886 rakennettiin kuisti pihan puolelle ja sisäänkäynti silloisen Ojakadun puolelle. Vuonna 1898 pihan puolelle tehtiin laajennus, jonka tiiliseen kellariin tuli renkikamari sekä pesu- ja leipomohuone. Kivijalkaan tehtiin myös kellari ja ruokakomero. Samanaikaisesti asuinrakennukset yhdistettiin ja niiden ulkoasua yhdenmukaistettiin.

Vuonna 1958 rakennettiin kiinni pappilan eteläpäättyyn keskustan seurakuntatalo. Sen rakentamisen tieltä viimeistään poistuivat pappilan pihapiiriä ympäröivät ulkorakennukset.

1970 luvun alussa pappilan käyttötarkoitus muuttui, sillä viimeisin pappilassa asunut tuomiorovasti Jorma Sipilä asui siinä vuoteen 1971 asti. Sen jälkeen tiloja on käytetty seurakunnan kokoontumistiloina, ja osa huoneista on ollut toimistokäytössä.

Lukuisista remonteista huolimatta sisätilat ovat säilyttäneen lähes alkuperäisen asunsa kasettikattoineen, kaakeliuuneineen ja muine koristeellisine yksityiskohtineen (Myyryläinen).

Vuosina 1980-1981 pappila peruskorjattiin arkkitehti Anna-Maija Putkosen (Ylimaula) suunnitelmien mukaisesti.

Viimeisin, pitkään kestänyt pappilan peruskorjaus valmistui 2010 ja juhlahuoneiston siunaaminen ja käyttöönotto tapahtui 19.12.2010. Peruskorjauksen pääsuunnittelijana on ollut arkkitehti Jorma Teppo ja sisustuksen on suunnitellut arkkitehti Anna-Maija Ylimaula. Pappilan seinistä löytyi valtava määrä tapetteja, jotka inventoitiin. Nyt toteutetulla tapettivalikoimalla on ollut tavoitteena saada joka huoneeseen oma tunnelmansa. Tapetit ovat uusia, mutta vanhan tyyliä. Kahdesta huoneesta löytyy myös modernia kukkatapettia, jotka jätetään esimerkiksi jälkipolville tämän ajan tyylistä. Huonekaluista useimmat ovat olleet jo aiemmin.

Taideteokset ja -esineet

Vanhan pappilan juhlahuoneiston arvokkaat taideteokset ovat osin seurakunnan hankkimia, osin lahjoituksia.

- Aukusti Koivisto maalaama Jeesus siunaa lapsia (1917) on entisen Oulun rukoushuoneen alttaritaulu. Pääsalissa on kaksi muuta Koiviston maalausta: Nainin lesken pojan kuolleista herättäminen (1915) ja Vuorisaarna (1959). Ensiksi mainittu maalaus on tiettävästi ollut Pariisin maailmannäyttelyssä vuonna 1915.
- Kymmentä neitsyttä esittävä Ilmari ja Seppo Launiksen maalaus (1949) on Alavieskan kirkkoherran, rovasti Leevi Kinnusen tyttären Leila Mäkelän lahjoitus (1991) tuomiokirkkoseurakunnalle.
- Vanhan pappilan arvokkaihin tauluihin kuuluvat myös Oulun hautausmaan ns. kivihautaa esittävät Väinö Tigerin (1923) ja Juho Mäkelän akvarellit, samoin Aira Helaakosken (1944) ja Paavo Leinosen (1963) Oululaismaisemat. Leinonen on tehnyt myös taulun Jeesus Getsemanessa.
- Saksalaisperäisen öljyvärimaalauksen Pyhästä perheestä on lahjoittanut seurakunnalle Yrjö Knuutila vuonna 1997.
- Barokkialin vitriinin kahvikuppikokoelma on tuomiokirkkoseurakunnan lehtorin Hjördis Oivon lahjoittaman. Saman vitriinin kookkaat posliiniruukut ovat Maria ja Alvar Jalanderin kodista. Tämän kodin lahjoituksia ovat myös parkkilaiva Wäinöä (1865) esittävä taulu ja Juho Mäkelän maalaus Pikisaaresta (1916). Jalanderin kodista on lisäksi eteistilan ruskea peilipöytä.
- Kuvanveistäjä Maria Eveliina Särkelän (1847-1939) hiilipiirroksen Kristus ja Nikodemos lahjoitti seurakunnalle Riitta Mannermaa vuonna 1973.
- Venäläinen ikoni on ostettu Anu ja Uno Mustoselta.
- Pappilan eteisaulan ikkunoiden lasimaalaukset ovat virolaista alkuperää (Ars Monumental Lobanov 90).
- Piispa J.R. Koskimiehen muotokuva on kyseisen suvun lahjoitus tuomiokirkkoseurakunnalle (1999).
- Vanhan pappilan eteisessä on valokuva, joka on otettu kirkontornista Kakaravaaran suuntaan 1870-luvulla. Tässä kuvassa pappilarakennukset ovat vielä erillisinä.

Lähteet: A.H. Virkkunen: Oulun kaupungin historia I. (1619-1721) Toinen painos 1953; Antero Tervonen: Oulujokisten sata vuotta; Ari-Pekka Palolan teos vuodelta 2000: Kirkko keskellä kaupunkia; Aleks Myyryläinen: Rakennuksen kuvaus, 1 vsk:n harj.työ, Oulun Yliopisto arkkitehtuuri osasto, Arkkitehtuurin historian laitos 18.6.1993; Heikki Karvosenojan 2005 tekstittävä esite: Oulun Vanhan pappilan vaiheita